

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Úkol 1: četba

Jak učitelé vnímají komunikaci s rodiči:
Spokojení vs. vyhořelí

Vypracovala:
Obor:
Ročník:
Vyučující:
Datum:

Vendula Martínková
Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
4.
Doc. PhDr. Jana Stará, Ph.D.
18. 4. 2024

Článek: Viktorová, I. (2020). Jak učitelé vnímají komunikaci s rodiči: Spokojení vs. vyhořelí. *Pedagogika*, roč. 70, č. 1, 2020, s. 29–42. <https://doi.org/10.14712/23362189.2019.1343>

Cíl: Prozkoumat souvislost mezi pracovní spokojeností, stresem a vyhořením na jedné straně, a zvládním či nezvládním komunikace s rodiči na straně druhé.

Výzkumná otázka hlavní: Jak učitelé s odlišnou mírou pocitu vyhoření subjektivně vnímají komunikaci s rodiči.

Specifické výzkumné otázky: Jaká je míra ohrožení syndromem vyhoření, jak se projevují změny v chování a postojích rodičů v komunikaci se školou a učiteli. Jak je téma spolupráce s rodiči konstruováno individuálními učiteli, zda je pro všechny závazné. V jakých oblastech se projevují rozdíly v komunikaci s rodiči u relativně spokojených rodičů a těch, kteří jsou ohroženi vyhořením.

Metody sběru dat: Výzkum měl část kvantitativní i kvalitativní. Účastnilo se ho celkem 2 394 vyučujících základních škol. Data se sbírala prostřednictvím dotazníkové baterie (včetně škály vyhoření). Kvalitativní část byla realizována prostřednictvím 12 případových studií škol v celé ČR.

- a) dotazníková šetření mezi vyučujícími
- b) rozhovor s vedením školy, polostrukturované rozhovory s vybranými vyučujícími
- c) analýzy školních dokumentů a pozorování školního dění

Respondenti: Z 2 394 učitelů, kteří byli účastníky dotazníkového šetření, bylo pro rozhovory vybráno 58 vyučujících z 12 sledovaných škol. Učitelé se umístili na opačných pólech škály vyhoření.

Hlavní nálezy: Bylo zjištěno, že mezi oběma skupinami jsou velké rozdíly v komunikaci, které se projevují jak v praktikách, tak v interpretaci a prožívání konkrétních situací. Zajímavé zjištění se týkalo faktu, že vyhořelí učitelé se v některých aspektech lišili, zatímco skupina spokojených byla koheznější. Zástupci obou skupin vnímají nárůst počtu problematických rodičů a neshod. Podobně vnímají podobu současné výchovy dětí. Zcela se ale odlišovalo prožívání školních situací. Vyhořelí učitelé vnímají neshody na rozdíl od spokojených se strachem, úzkostně a osobně. Výzkum ukazuje na malou sebejistotu vyhořelých učitelů.

Výzkum popsal tři různě pokročilá stádia vyhoření: vyčerpaní pečovatelé, vystrašení v zákopech a unavení cynici. Společným znakem těchto skupin bylo vysoké skóre vyhoření, únava, velké množství neshod s rodiči hraničící s konflikty. Špatná organizace komunikace. Skupiny se lišily v organizaci kontaktů s rodiči, interpretaci a způsobu řešení neshod. Pečovatelé mají touhu pomáhat, vidí velké sociální problémy, ale nemají sílu je řešit. Nemají dobrou zpětnou vazbu. Vystrašení mají z rodičů strach, často za všemi podněty ze strany rodičů vidí útok. Cynici komunikaci podceňují, rozdělují rodiče na ty, u kterých má smysl komunikovat a ty, se kterými nekomunikují nebo je někdy dokonce zavražďují.

Vyhořelí učitelé přikládají velký vliv rodinné výchovy na vlastní výuku. Srovnávají minulost, akcentují zhoršení rodinné výchovy. Mají pocit, že podíl problémových rodičů stoupá. Spokojení ho považují za běžný.

V oblasti komunikaci mají vyhořelí učitelé nedostatečné hranice jak ve formě, obsahu i času. Hranice se týkají i typu témat. Zvláště vyčerpaní pečovatelé mají tendenci řešit situace za hranicemi učitelé role. Spokojení učitelé drží hranice snáze, mají reálná očekávání, vědomě předcházejí potížím.

Prožívání konfliktů je méně osobní u spokojených. Nechybí jim rozvaha, humor i radost z řešení. Nevyřešení konfliktu nevnímají na rozdíl od druhé skupiny tragicky. Vyhořelí učitelé nevnímají předcházení konfliktům jako dovednost.

Výzkum vidí řešení v posílení podpory učitelů, supervizi a sdílení zkušeností. Důležité jsou dobré vztahy mezi vedením a učiteli, ochrana učitelů od nadřízených orgánů. Školy by měly vyjasnit kompetence učitelů a ředitelů škol vůči rodičům a jejich požadavkům. Výzkum hodnotí současnou situaci učitelů jako problematickou. Chápe individuální požadavky rodičů, ale zároveň upozorňuje na fakt, že nejsou vyváženy žádnou odpovědností vůči učitelům, dalším rodičům a jejich dětem.

Zdroje:

Viktorová, I. (2020). Jak učitelé vnímají komunikaci s rodiči: Spokojení vs. vyhořelí. *Pedagogika*, roč. 70, č. 1, 2020, s. 29–42. <https://doi.org/10.14712/23362189.2019.1343>